

KONTROLSÜZ KENTSEL BÜYÜME KARŞITI BİR HAREKET: ÜLKE DENEYİMLERİYLE YAVAŞ ŞEHİRLER

NURSEN VATANSEVER DEVİREN¹

ONUR YILDIZ²

Öz

1760'lı yıllarda ortaya çıkan Sanayi Devrimi, kırdan kente göçü arttırarak kentleşmeyi hızlandıran bir unsur olmuştur. Sanayi Devrimi'nin ikinci dönemi, 1870-1940 arasında kapsamaktadır. Bu dönemde elektrik enerjisi ve petrol, üretim sürecinde kullanılmış ve teknoloji düzeyindeki artış öne çıkmıştır. Böylece sanayi kentleri, büyük yerleşim merkezleri haline gelmiş ve ön plana çıkmıştır. 1940'lı yıllara gelindiğinde Henry Ford tarafından uygulanan ve Fordist Üretim Sistemi olarak bilinen Kitleli Üretim Sistemi de büyük ölçekli işletmelerin olduğu büyük sanayi kentlerini daha da kalabalıklaştırırken küreselleşmenin yoğun olarak hissedildiği 1980'li yıllarda ise Esnek Üretim Sistemine geçilmesiyle birlikte küçük ve orta ölçekli işletmelerin yoğunlaştığı büyük yerleşim merkezlerinin çevresindeki küçük yerleşim merkezleri ve banliyöler, gelişme göstererek kalabalık hale gelmiştir. Buna karşın, kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak ortaya çıkan Yavaş Şehir hareketi, yavaşlık felsefesinin ilk hareketi olan 1986'da İtalya'da ortaya çıkan Yavaş Yemek hareketinden türemiştir. Turizmden seyahate kadar birçok alana nüfuz eden yavaşlık felsefesi, 1999'da Yavaş Şehir hareketi olarak kentleri de içine alan geniş çaplı bir küresel harekete dönüşmüştür. Tıpkı Yavaş Yemek hareketinde olduğu gibi İtalya'da ortaya çıkan Yavaş Şehirler, küreselleşmenin kontrol edilemeyen hızına bağlı olarak dikte ettiği salt çıkar anlayışının ötesinde sürdürülebilir kalkınma anlayışını destekleyen sürdürülebilir kentleri hedeflemektedir. Sürdürülebilir kentlerin varlığına tehdit oluşturan kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak Yavaş Şehirler, çözüme yönelik arayışın bir ürünü olarak görülmektedir.

Bu çalışmada Yavaş Şehirler, yavaşlık felsefesi ve yerel bir kent kimliği arayışı üzerinden değerlendirildikten sonra ülke deneyimlerinden yola çıkılarak kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak incelenmekte ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi sürecinde Yavaş Şehirlerin rollerinin artırılmasına ilişkin öneriler getirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentsel Büyüme, Yavaş Yemek, Yavaş Şehir, Cittaslow

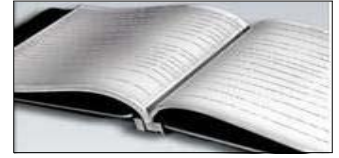
A MOVEMENT AGAINST THE UNCONTROLLED URBAN GROWTH: SLOW CITIES ON THE BASIS OF COUNTRY EXPERIENCES

Abstract

Industrial Revolution that revealed in 1760s was a factor in accelerating urbanization by increasing migration from rural to urban areas. Second phase of the Industry Revolution covered during period from 1870-1940. Electricity and petroleum was used in the production process in second phase. Moreover augmentation of technology level stood out in this phase. Thus industrial cities became to larger urban centers and came into prominence. Mass Production System which was implemented by Henry Ford and was known as Fordist Production System made the crowd larger industry cities with the inclusion of large-scale enterprises in 1940's. Whereas in 1980s when globalization was felt intensively was surpassed to Flexible Manufacturing System and small settlements and suburbs where small and medium-sized enterprises conglomerated around larger urban cities made progress and became crowded. However Slow City movement which emerged as movement against the uncontrolled urban growth derived from Slow Food movement which was first movement of slowness philosophy in 1986. Slowness philosophy penetrated many fields from tourism to travelling and transformed into wide scale global movement which comprised cities as Slow City movement in 1999. Just as Slow Food movement, revealed in Italy Slow Cities aimed sustainable cities as promoter of sustainable development rather than dictation pure interest mentality depending on the uncontrolled speed of globalization. Slow Cities is a

¹Yrd.Doç.Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, ndeviren@yahoo.com

² Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, onyild@hotmail.com

movement against the uncontrolled urban growth which threatens to existence of sustainable cities. Slow Cities is seen as an output of the quest towards solution.

In this study after evaluating Slow Cities over philosophy of slowness and a quest of the local urban identity, it is elaborated as a movement which is against the uncontrolled urban growth on the basis of country experiences. Proposals are presented as to increase roles of Slow Cities in the process of promotion of sustainable development.

Key Words: City, Urban Growth, Slow Food, Slow City, Cittaslow

1. GİRİŞ

Kentleşmenin, sanayileşme sürecine dayalı bir gelişme gösterdiği ifade edilebilir (Kaypak, 2013: 87). Bugünkü modern kentler, 18. yüzyılda Sanayi Devrimi ile başlayan sanayileşmeyle ilişkili olarak ortaya çıkmışlardır. Bir yandan teknolojik ve ekonomik, diğer yandan politik ve ideolojik temele dayalı olarak toplumsal ve kültürel yapıyı yeniden şekillendirerek gerçekleşen Sanayi Devrimi sonrasında oluşan sanayi toplumu, aynı zamanda modern ve kentleşmiş bir toplumdur. Yurttaş olma bilincine erişebilmesi için kentin kıra göre bireye daha fazla bir serbestlik ortamı sunduğu bilinmektedir. Günümüzde ise modern toplumların yerini postmodern toplumlara bırakması, çok boyutlu sonuçlara yol açmıştır. Kültür kalıpları değişikliğe uğramış ve toplumlar, geleneksel değerleri terk edip değişime ve yeniliklere açık hale gelmiştir. Dünyada yaşanan büyük değişim, teknolojiden ekonomik yapılara kadar geniş bir alana yayılmakta ve buna bağlı olarak siyasal ve sosyal boyutlu yeni dönüşümler görülmektedir. Nitekim 1970'lerde küresel ekonomide yaşanan krizlerin de etkisiyle 1980'lerle birlikte fordist üretim tarzından postfordist üretim tarzına geçilirken yeni toplumsal değerler büyük bir hızla eskilerin yerini almaktadır. Bilişim ve iletişim alanında yaşanan gelişmeler, toplumları birbirlerine yaklaştırarak mesafeleri kısaltmıştır. Kent ve kentleşmenin kazandığı modernizm içerikli nitelikler, postmodern dönüşüm sürecinde küreselleşmenin olumlu ya da olumsuz yansımaları anlamında önemli ölçüde değişime uğramıştır (Kaypak, 2013: 80-81). Modernizm döneminde kentler ulusal iken postmodernizm ile sınırları aşmış küresel olmaya çalışan bir yapıya bürünmüşlerdir (Kaypak, 2013: 93). Dolayısıyla kentler, bir dünya kenti ya da küresel kent olmanın yollarını aramaya başlamıştır. Ancak küresel ekonominin büyüme motorları olarak dile getirilen bu kentlerin, eşitsizlik ve ayrışmanın yoğun yaşandığı yerler olarak ön plana çıktığı görülmektedir (Geniş, 2007: 72, 81). Hiç kuşkusuz küreselleşmenin yetişilemez hızı, söz konusu eşitsizlik ve ayrışmayı körüklemeye önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda insan onuruna daha yakışır bir yaşam sunmak için yavaş hareketi, küreselleşmenin insan ve doğada yol açtığı tahribata tepki olarak ortaya çıkmıştır. Yavaşlık; hızlı yemekten türeyerek çıkış noktası fastfood karşıtı bir hareket olmakla beraber turizmdenseyahata kadar birçok alana nüfuz etmiş ve 1999'da kentleri de içine alan geniş çaplı bir küresel harekete dönüşmüştür. Buradan hareketle ortaya çıkan Yavaş Şehirler, uzun vadede kentleri sürdürülebilir kılmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmada Yavaş Şehirler, ülke deneyimlerinden yola çıkılarak kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak ele alınmıştır. Çalışmada ilk olarak kontrolsüz kentsel büyümenin kaynağı ve ortaya çıkış sürecine yer verildikten sonra kontrolsüz kentsel büyümenin sınırları üzerinde durulmuştur. Çalışmanın devamında ise kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak ele alınan Yavaş Şehirler, yavaşlığın felsefesi ve yerel bir kent kimliği arayışı üzerinden değerlendirildikten sonra ülke deneyimleriyle birlikte incelenmiştir.

2. KONTROLSÜZ KENTSEL BÜYÜMENİN KAYNAĞI VE ORTAYA ÇIKIŞ SÜRECİ

Mevcut kent ekonomisi literatürü, kırsal kesime göre uzmanlaşmış yüksek ücretle çalışan kalifiye işgücü havuzlarını barındıran mekanlar olmasından dolayı kentlerin ekonomik büyüme açısından önemine vurgu yapmakta ve sahip oldukları potansiyel üzerinde durmaktadır (Özdemir vd, 2008: 69).

Kentlerin büyümesi, 15.yüzyıldan sonra başlamaktadır. Ekonomik ve toplumsal ilişkilerin değişmeye başladığı modern dönemin başlangıcında kentler, sermaye sahiplerine ait servetlerin özendirilen bir tutumla harcandığı ve yoksulların ise onları taklit etmeye çalıştıkları bir yer durumuna gelmiştir. Toplumsal durağanlığın hareketlilik ve seçme özgürlüğü yoluyla dinamik bir yapıya kavuştuğu 1860 ve 1870'li yıllardan başlayarak gelenekler ve davranış kalıpları, yerini yeni yaşama örüntülerine bırakmaya başlamıştır. Yoksulluk, kamu sağlığı, yerleşim ve eğitim kanunu gibi yenilikler, kentlerin çehresini değiştirmiştir. Öncesi ve sonrasıyla Sanayi Devrimi sürecinin, kentlerin dokusunda ve kentlerin büyümesi konularında belirleyici bir role sahip olduğu söylenebilir (Aydoğan, 2009: 207). 1763 yılında Thomas Newcoman, yaptığı buhar makinelerinden birisi bozulunca tamir etmek üzere James Watt'a göndermiştir. James Watt'ın 1765'de buharlı makineyi uygulamaya koymasıyla başlayan endüstriyel hareket, Sanayi Devrimi'nin başlangıcını oluşturmuştur.

Sanayi Devrimi, büyük fabrikaların kurulmasını beraberinde getirmiş ve bu fabrikaların çevresi göç alarak yerleşim merkezleri haline gelmiştir. Söz konusu göçler, çoğunlukla köylerden gerçekleşmiştir. Bu göç dalgasının artarak devam etmesi, bugünkü şehir kültürünün oluşmasına yol açmıştır (Göksal, 2003: 81). Özellikle makineleşme ve kentteki iş olanaklarının çok daha fazla olması nedeniyle kırsaldaki nüfus, yıllar içinde kente göç etmek zorunda kalmıştır. Bunun yanında kırsalda yaşayanların gidecekleri en yakın hastanenin kilometrelerce uzakta olması, kentlilere kıyasla doğal felakete karşı daha savunmasız olmaları, teknolojinin olanaklarından çok kısıtlı şekilde faydalanabilmeleri, sosyalleşebilme olanaklarının kısıtlılığı, eğitim seçeneklerinin azlığı ya da yokluğu ve kendini gerçekleştirme fırsatlarının yetersizliği gibi faktörler; kırsal nüfusu kente yönlendirmektedir. Ayrıca kentli insan da, hem kentin içinde hem de kentler arası devamlı hareket halinde bulunmaktadır. Kent hayatında kırsala nazaran insanların daha fazla mobil olmalarının çeşitli sebepleri vardır. Sosyo-ekonomik koşulları daha uygun yaşanacak semtler bulmak, çalıştıkları yere ya da eğitim aldıkları kurumlara daha yakın olmak, çocuklarını göndermek istedikleri okula daha az mesafede olmak, maddiyata bağlı olarak yaşam mekanlarını değiştirmek gibi sebepler; kentli insanı mobil bir yaşamın parçası haline getirmektedir. Aynı zamanda sosyalleşmek, eğlenmek, alışveriş yapmak gibi istekler de kent hayatında insanları mobil hale getirmektedir (Ertit, 2014: 248).

İşgücü, fabrika ve madenlere yönlendirilirken insanların refahı için teknolojik yenilik ve gelişmeler sağlanmaya başlanmıştır. Kömür, buhar makinelerinin geliştirilmesine yol açmış ve yalın üretimden kütle üretimine geçilmiştir. Kütle üretimi ile başlayan endüstrileşme ve artan küreselleşme, insanların yaşam standartlarını yükseltmeye başlarken dünya, uyarı sinyalleri vermeye başlamıştır. Sanayi Devrimi'nin başarısı, bir anlamda çevresel sınırlılıklara yol açmıştır. Daha sonra ortaya çıkan çevresel sorunlar ve çeşitli kazaların meydana getirdiği felaketler ile çevre fark edilmeye ve insanlarda çevresel bilinç oluşmaya başlamıştır (Aykan, 2010: 556).

Demir ve kömürün bir arada kullanılmasıyla başlayan Sanayi Devrimi'nin birinci dönemi, 1760'larda başlamış ve bir dizi buluşla 1870'e kadar sürmüştür. Bu dönemde buharlı makinelerden, başta dokuma tezgahları olmak üzere büyük ölçüde yararlanılmıştır (Dinler, 2012: 100). Sanayi Devrimi'ne bağlı olarak ortaya çıkan kapitalist sanayileşme sürecinde ön plana çıkan önemli bir konu da hızlı kentleşme olmuştur. 1750 yılında İngiltere'de sadece iki kentin nüfusu, 50 000'i aşmış iken 1850'de ise 50 000'i aşan 29 kent bulunmaktaydı. Ayrıca bu dönemde kentlerin koşulları hiç de iç açıcı değildi. Sadece kentlerin üzerine çöken dumanlar değil aynı zamanda su şebekesi, sokak temizliği, sağlık koruması, açık alanlar gibi temel kamu hizmetlerinin kentlere yönelen kitlesel göçe ayak uyduramaması, ürkütücü bir hal almaya başlamıştır (Hunt, 2005: 102-103). Ayrıca 1789 yılında Malthus'un tarım arazilerinin sınırlılığı ve aşırı nüfus artışına dikkat çekerek radikal öneriler getirmesi, büyüme adı altında doğal kaynakların tükenme tehlikesini gündeme taşımıştır.

Sanayi Devrimi'yle beraber işgücünün geleneksel yaşam biçimlerinden koparılması ve fabrikalarda hakim olan katı disiplin, kentlerdeki yaşam koşullarını kötüleştirilmiş ve ekonomik, siyasal ve toplumsal huzursuzluklara yol açmıştır. Nitekim Sanayi Devrimi'nin söz konusu birinci döneminde görülen toplumsal kargaşalar, ayaklanma ve isyanların çoğu, kendiliğinden gelişmiş olup esasında ekonomi temelli gerçekleşmiştir (Hunt, 2005: 103). Günümüzde tüm Avrupa'da ve ABD'de yaşanan bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları, Sanayi Devrimi'nin başlangıcına dayanmaktadır. Tarımsal üretim alanları ile sanayi merkezleri arasında oluşan farkın göz önüne çıktığı bu süreçte, tarımsal alanlardan sanayi merkezlerine hücum eden göçler, büyük sanayi kentlerinin giderek kalabalıklaşmasına yol açmıştır (Dinler, 2012: 101).

Sanayi Devrimi'nin ikinci dönemi olarak bilinen 1870-1940 arası evrede, elektrik enerjisi ve petrol üretiminde kullanılmış ve bu enerjilerin taşınabilmesi, ekonomik faaliyetleri belirli yerlere bağımlı olmaktan çıkarmıştır. Bu dönem; "elektrik, petrol, metal ve kimyasal bileşimlerin kullanıldığı bir teknolojik düzeyi" simgelemektedir. Bu dönemde, dışsal ekonomilere sahip büyük yerleşim merkezleri, daha kalabalık bir hale gelmiştir (Dinler, 2012: 101-102).

1940 itibariyle ise ilk defa Henry Ford tarafından uygulanan Kitlesel Üretim evresine geçilmiştir ve bu dönem, esnek üretime geçilerek Fordist Üretim Sisteminin krize girdiği 1980'lere kadar devam etmiştir. Ford'un esas katkısı, "otomobil üretimine standardizasyon getirmesi, her parçanın belirli bir modeldeki tüm otomobillerde kullanılabilecek şekilde bir uygulamanın başlatılmasıdır." Sanayi Devrimi'nin ikinci döneminde daha da kalabalıklaşan sanayi merkezleri, artan hızda buna devam etmiş ve metropoller ile megapoller ortaya çıkmıştır (Dinler, 2012: 102-103). 1980'lerden itibaren Esnek Üretim Sistemine geçilmesi ve neo-liberal politikaların uygulanmaya başlanması, küreselleşmeyi hızlandırıcı bir rol oynamıştır (Dinler, 2012: 104).

Esnek Üretim Sistemiyle birlikte gelen bilgi çağı ve ortaya çıkardığı bilgi toplumuyla birlikte büyük yerleşim merkezleri, yığılma sürecinden yayılma sürecine girmiş ve küçük yerleşim merkezleri de canlılık göstermeye başlamıştır. Özellikle iletişim ve ulaşım teknolojisinde katedilen aşamalar, büyük kent merkezlerindeki işletmelerin bazı birimlerini çevredeki küçük yerleşim merkezlerine ve banliyölere transfer etme olanağı sağlamıştır. Böylece büyük kentlerin nitelsiz ve eski mahalleleri, düşük gelir gruplarının yaşadığı yerler olmaya başlamıştır. Yaşanan gelişmelere bağlı olarak büyük sanayi merkezlerinin sürekli artan

kalabalığı yavaşlayarak bu kentlerin çevreleri ve banliyöleri gelişim göstermiştir (Dinler, 2012: 105-106). Çevresel sorunları azalan yeni kentlerin kendini göstermesi beklenmesine karşın optimum kent büyüklüğüne ilişkin sorunlar, sürdürülebilirliği tehdit eder boyutlarda varlığını sürdürmektedir. Banliyöler ve büyük merkezlerin çevresindeki yerleşim yerlerinin gelişim göstermesi, ekolojik unsurları bünyesinde barındırmadığından kalıcı çözümler sunmaktan uzak kalmaktadır. Dolayısıyla ekonomik gerekçelerle mevcut düzenini bozarak daha merkezi yerleri kendine mesken edinen insanlar, ilerleyen zamanlarda taşıma kapasitesini zorlayarak sadece ekonomisini değil aynı zamanda varlığını da tehlikeye atabilmektedir.

Küreselleşmenin hızı ve esnek üretimden beslenen rekabet ortamı, gün geçtikçe küçük sanayi ve zanaatkar işletmeleri üzerinde bir baskı unsuruna dönüşmektedir. Küçük çaplı işletmeler; kepenk kapatmanın ötesinde kayıt dışına, kentin çeperlerine ve yoksul mahallelerine, diğer bir deyişle yer altına çekilmeye mecbur bırakılmaktadır. Dolayısıyla ekonomik, politik ve kültürel merkez dışındaki alanlarda yoksullaşma, marjinalleşme ve dışlanma süreçleri baş göstermektedir (Geniş, 2007: 76).

Hızlı kentleşme, iyi yönetilmediğinde gelirler artmasına karşın tüketim ve kirlilik de artmakta ve yoğun nüfusa sahip yerler, büyük problemlere yol açabilmektedir. Bu bağlamda hızlı kentleşme sürecinde, gelenekler ve doğal dokular gözetilerek doğa dostu kentler muhafaza edilebilmelidir (Bilgi, 2013: 45-47). Aksi takdirde hızlı kentleşme, kentsel alanlardaki kontrolsüz kentsel büyümeyi de beraberinde getirebilmektedir (Van Rensburg vd, 2012: 61).

3. KONTROLSÜZ KENTSEL BÜYÜMENİN SINIRLARI

1972 yılında Roma Kulübü, ilk olarak "Büyümenin Sınırları" adlı bir rapor yayınlamak "dünya nüfusunda, sanayileşmede, çevre kirlenmesinde ve gıda üretiminde büyüme eğiliminin bu şekilde sürmesinin dünyanın ekonomik büyümesini sınırlandıracağı" şeklinde bir açıklama yaparak çevre konusundaki duyarlılığını dile getirmiştir (Aykan, 2010: 557). Bu bağlamda, Schumacher'in "Küçük Güzeldir" adlı 1979'daki eseri, çevre bilincine ilişkin farkındalığı arttırmış ve 1987'de Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan ve Brundtland Raporu olarak da bilinen "Ortak Geleceğimiz" adlı raporda Sürdürülebilir Kalkınma kavramı, resmi olarak ilk kez küresel boyutta gündeme taşınmıştır.

Küreselleşmenin ivme kazandığı 1980 ve sonrası, eşitsizlik ve onunla birlikte artan zenginlik, yoksulluk ve dışlanmışlık, giderek coğrafyaları ayırıştırarak bir olgu haline gelmektedir (Geniş, 2007: 70). Buna karşın ekonominin küreselleşmesi ve dijitalleşmesi, kentlerin önemini ortadan kaldırmamakta, hatta başlıca kentlerin dünya ekonomisinde önemli bir stratejik rol üstlenmesine yol açmaktadır (Geniş, 2007: 71). Kapitalist küreselleşme sürecinde sermayenin küresel bazlı dolaşım kapasitesi, artarak devam ederken söz konusu hareketlilik, küreselleşmenin üretildiği belirli kentlerce sağlanmaktadır (Geniş, 2007: 72). Bu kentleri Sassen (1991), eserinde New York örneğinden hareketle küresel kentler olarak nitelendirmektedir. Bu tip kentler büyüdükçe sancılı da beraberinde getirmektedir. Küresel kentler; küresel ekonominin yönetimi, en ileri seviye hizmetlerin üretimi ve finansal işleyiş açısından stratejik öneme sahip yerlerdir. Uluslararası yatırım ve ticaretle finans ve hizmet gibi gerekli faaliyetlerin büyümesi, önemli şehirlerde bu stratejik fonksiyonların artmasına katkı sağlamaktadır. Dünya ekonomisinde devletin rolünün aşınarak uluslararası işlemlerin ticarete ağırlık kazanması, iş hayatındaki hizmet ve organizasyon yapısını etkilemiş ve etki

alanı, hükümetlerden hizmet ve finans sektöründe uzmanlaşmış hizmet firmalarına ve küresel piyasalara belli ölçüde kaymıştır (Sassen, 2006: 32).

Entegre dünya ekonomisinin komuta ve kumanda merkezleri niteliğindeki küresel kentler, daha büyük küresel rekabet ve çevre baskısının sürdürülebilir bir paradoksuyla karşı karşıyadır. Çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik rekabet gücü, birbirini tamamlayıcı şekilde ele alınmaya çalışılmaktadır (Hu, 2015: 4549). Ekonomik büyümenin devam ettirilmesi ve çevresel sürdürülebilirlik, küresel kentlerin kalkınma stratejilerinde ortak bir güçlük yaratmaktadır. Ekonomik büyüme ve çevresel sürdürülebilirlik, ekonomi merkezli kavramsallaştırmadan küresel kentlerin kalkınmasını da içine alan çok boyutlu bir küresel kent rekabetçiliğine entegre edilmelidir. Ayrıca bu paradoksun aşılmasına ilişkin politika uygulamalarının etkin bir şekilde artırılması, önem taşımaktadır (Hu, 2015: 4551).

Hiç kuşkusuz nüfus ve kentleşme oranı arttıkça, büyük kentlerin sayısı da artmaktadır. 1970 yılında Tokyo ve New York, dünyanın iki büyük mega kenti iken nüfusu 10 milyondan fazla olan bu kentlerin sayısının, 2025 yılı itibariyle 37 olacağı ve bunlardan 22 tanesinin Asya, 6'sının Latin Amerika ve 3'er tanesinin de Afrika, Avrupa ve Kuzey Amerika'da olacağı tahmin edilmektedir. 21. yüzyılda kentlerin ve kentleşmenin bu gelişmesi, kimileri açısından küresel ekonomide büyümenin motoru ve sosyo-kültürel değişimlerin merkezi halini alması anlamına gelmektedir (Doğaner Gönel, 2010: 103). Ancak kentsel yayılma, şehrin çevresinin etrafında kontrolsüz bir kalkınma modelidir. Kentsel yayılma, ABD ve öteki endüstrileşmiş ülkelerde inşa edilmiş çevrenin giderek artan ortak bir özelliğidir. Kentsel yayılmanın, olumsuz çevresel etkilere sahip olduğu ve çeşitli sağlık problemlerine (obezite, diyabet, kalp ve damar rahatsızlığı, solunum yetmezliği gibi) yol açtığına dair önemli kanıtlar var olmasına karşın kentsel yayılmaya karşı mücadele vermek için tasarlanan akıllı büyüme politikalarını uygulamanın zorluğu ortaya konulmuştur (Resnik, 2010: 1852).

Akıllı büyüme, kentsel yayılmaya karşı ortaya çıkmıştır. Çoğu halk sağlığı yandaşlarıncı kentsel yayılmanın problemlerine çözüm potansiyeli olarak önerilmiştir. Akıllı büyüme; yüksek nüfus yoğunluğu, yürünebilir ve bisiklet sürülebilir mahalleler, korunan yeşil alanlar, toplu ulaşım ve hem oturmaya hem de ticarete uygun olan kalkınma projelerini içeren karma kullanımla karakterize edilmiş kentsel bir kalkınma modelini destekleyen politika çerçevesi olarak tanımlanmaktadır. Akıllı büyüme, temelinde kentsel yayılmaya estetik açıdan hoşnutluk yaratan bir alternatif olarak kavramsallaştırılmaktadır. Akıllı büyüme, bahçekent (gardensuburb) kavramından farklılaşmaktadır. Çünkü akıllı büyüme sadece yeşil alanlara elverişlilik ve tarımsal yerlerin korunmasıyla değil, nüfus yoğunluğu ve ulaşım meseleleri üzerinde de durmaktadır (Resnik, 2010: 1853). Akıllı büyüme vizyonunu içeren politikalar, kentsel yayılma ile karşılaştırıldığında daha güçlü entelektüel ve hissiyatlı bir çekiciliğe sahiptir (Downs, 2005: 377). Kentsel yeniden canlandırma ve çevresel koruma adına akıllı büyüme, yerleşmiş davranışlara ve güçlü çıkarılara karşı gelmektedir. Fakat akıllı büyüme, mevcut statükonun sınırlarına güçle karşı koyabilmektedir (Bronstein, 2009: 28).

Planlamada yeni bir ufuk çizen akıllı büyüme, nüfus yoğunluğuna karşı ulaşım da toplu taşımanın kullanımını teşvik etmesine rağmen kentlerde artan nüfus artışlarına bağlı olarak yetersiz kalabilmektedir. Dolayısıyla taşıma kapasitesinin aşılması gündeme gelmekte ve göç alan kentlerde insanlar, yaşadıkları yerden uzaklaşma eğilimi sergileyebilmektedir.

İnsanlar, günümüzde şehir merkezinin dışında yaşayarak trafikten, gürültüden, suçtan ve diğer problemlerden kaçınmak istemektedir (Resnik, 2010: 1852). Büyük metropoliten yerlerde yaşayan insanlar için seyahat etmek, çoğu zaman zor bir hal almaktadır. Hatta kısa mesafelerde bile yerleşim yerinin uzaklığı ve toplu ulaşım, yürüyüş yolları ve bisiklet yollarının yetersiz oluşundan dolayı otomobil olmaksızın yolculuk yapılamadığı görülmektedir. Otomobil kullanımını kaçınılmaz kılan kentsel kalkınma modeli, daha fazla hava kirliliği üretmektedir. Buna bağlı olarak kentsel yayılmanın insan sağlığı ve çevreye olumsuz etkisi belirginleşmektedir. Nitekim, hava kirliliği ve solunum yetmezliği arasındaki ilişki, astım ve akciğer kanseri gibi hastalıklarla net bir şekilde belgelenmiştir. Kentsel yayılma, hava ve su kirliliği dışında vahşi yaşamın doğal ortamının bozulması ve ormansızlaşma gibi olumsuzlukları da içermektedir (Resnik 2010: 1852).

Kentleşmenin hızlı ilerlemesine karşın gerek bu kentlerin coğrafya olarak içinde buldukları ülkelerin aynı tempoda bir ekonomik kalkınma içerisinde olmamaları, gerekse de kentlerin hızlı göç almasının, taşıma problemine yol açmasından dolayı ortaya olumsuz sosyolojik boyutları olan, kısaca çarpık kentleşme diyebileceğimiz sorunlu yapılar çıkmaktadır. Söz konusu bu kentler, yoğun bir şekilde yoksulluk, gelir eşitsizliği, suç ve karmaşa, sosyal huzursuzluk ve çevre kirliliği üretmektedir (Doğaner Gönel, 2010: 104).

Yayalara ait kamusal alanlar; her çevreden insanları çekebilmek, şehrin tüm vatandaşlarını buluşturmak ve şehrin kent alanını tanıtarak canlandırmak, kısaca şehri vitrin haline getirmek için herhangi kurulu bir sistemin yapısal parçası, sosyal kaynaşma alanları, bir arada yaşanan ve programlı şekilde tasarlanarak ortaya çıkan kentsel alanlardır. Kentteki mekanın kalitesi, öncelikle şehirle uyum halinde olan kamusal alan, yani halka açık olan mekanın kalitesi tarafından belirlenmektedir. Söz konusu kamusal alanlar yoluyla şehirler, yerleşik insanların mekanı bir arada kullanmasına olanak sağlamaktadır (Grigorovschid, 2015: 92). Ancak artan kentleşme güçlü bir şekilde insanların yaşam kalitesini, toprak ve su kaynaklarının tüketimini, ekonomiyi, sosyal ve kültürel diyalogları ve yönetişimin şeklini etkileyecektir. Nüfus artışında gözlenen bu küresel eğilimlerin ve kentleşmenin merkezinde kentteki düzensiz yayılma, yani çarpık kentleşme kavramı yer almaktadır (Hillervd, 2013: 144).

1980'li yıllardan itibaren uygulamaya konulan birtakım yasal düzenlemeler; merkezi otorite, yerel yönetimler ve büyük sermayenin kentsel alana müdahalesine olanak tanımıştır. Gün geçtikçe kârlı bir yatırım alanına dönüştürülen kentler, üretken alanlardan spekülâtif alanlara kayan büyük sermayenin de gözdesi haline gelmiştir (Geniş, 2007: 78). Dolayısıyla alanlar, gittikçe artan oranda yeniden yorumlanmakta, tasarlanmakta, temalandırılmakta ve pazarlanmaktadır. Bu bağlamda kent, alanların pazarlanması yoluyla değerli bir ticari mal hissiyatından ibaret olabilmektedir. Küresel ekonomide rekabetçi olmak isteyen çoğu yer; festivaller, kozmopolit kültürel tesisler, kıyı gelişimi ve karnaval maskelerinden beslenen spor ve medya olayları ile yayalara ait plazaların tasarımını içeren geniş çaplı kendi yeniliklerini finanse etmektedir (Knox, 2005: 4).

Küreselleşme projelerinin yerel ayağını oluşturan grupların seçkin oluşu ve kentsel mekanı sahiplenme güdülerini, kent siyasetinin sınıfsal kompozisyonunu değiştirmekte ve alt sınıflar aleyhine sonuçlar doğurarak toplumsal hiyerarşiyi pekiştirmektedir. Buradan hareketle, küresel kentin oluşumu ile özdeşleştirilen bir dizi toplumsal ve mekansal pratiğin arkasında güçlü bir koalisyon olduğu öne sürülebilir. Bu bağlamda kentlerin kendilerini küresel ekonomik ve kültürel eğilimlere önemli ölçüde eklemlenme çabaları ve bu çabalara yönelik

olarak kent mekanına yapılan müdahaleler, neo-liberal politikalarla birleşerek sosyo-mekânsal eşitsizliklerin, ayrışmaların, çatışmaların derinleştiği kentler meydana getirmektedir. Kentlerin küreselleşmesi ile birlikte sosyo-mekânsal eşitsizliğin ve kutuplaşmanın arttığına dair tezler temel olarak gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalarda ortaya konulmuş olsa da, benzer süreçler 1980’li yıllardan itibaren çevre ülkelerde ve Türkiye’nin büyük kentlerinde de görülmeye başlanmıştır (Geniş, 2007: 73).

Tablo 1: Kentleşme Oranları

DÜNYA							
Kentsel Nüfus				Gelişmiş Sağlık Hizmeti Olanaklarına Erişim			
Toplam Kent Nüfusu (Bin)		Toplam Nüfusa Oranı (%)		Kentsel Nüfusta (%)		Kırsal Nüfusta (%)	
1990	2013	1990	2013	1990	2012	1990	2012
2 256 383	3 762 863	43	53	76	79	27	46

Kaynak: Dünya Bankası, <http://wdi.worldbank.org/table/3.12#>, Erişim Tarihi:01.07.2015

Tablo 1’de görüldüğü üzere kentsel nüfus, 1990-2013 arası dönemde nicelik olarak artmakla kalmamış aynı zamanda kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki payı da yıllar içinde kentsel nüfus açısından artış göstermiştir. Buna karşın kaliteli sağlık hizmetlerine erişim noktasında kentsel nüfus açısından kayda değer bir artış gözlenmemiştir. Bu bağlamda küreselleşmenin kontrol edilemeyen hızına bağlı olarak dikte ettiği salt çıkar anlayışının ötesinde çevreye duyarlı sürdürülebilir bir kalkınma anlayışını esas alan sürdürülebilir bir kent arayışı, dünyanın önemli gündem maddelerinden biri haline gelmiştir. Nitekim İtalya’da başlayan Yavaş Şehir hareketi, bu arayışın bir ürünüdür.

4. KONTROLSÜZ KENTSEL BÜYÜME KARŞITI BİR HAREKET OLARAK YAVAŞ ŞEHİR HAREKETİ

Dijital ve ulaşım teknolojilerinin yüksek hızı, belirli koşullarda avantajlı olabilir. Fakat bu, yaşam kalitesini bütünüyle azaltıcı, kişisel ve kamusal ilişkilere engel teşkil eden ve insan ile ekosistemde tahribata yol açarak kötüleştirilen önemli ikincil etkilere sahiptir. Buna karşın Yavaş Şehir hareketi, doğrudan deneyim üzerinden insanlar ve doğal çevreleri arasında sağlıklı ve anlamlı karşılıklı ilişkiyi teşvik eden bir yaşam tarzını destekleyerek ve koruyarak söz konusu yüksek hızın olumsuz etkileriyle yüzleşmeye çalışmaktadır (Carp, 2014).

4.1. Yavaşlık Felsefesi

Küresel yavaş hareketi, günlük yaşam üzerinde hızın olumsuz etkilerine bir tepki hareketidir ve insanlar, sosyal ve ekolojik çevresiyle arasındaki bağlantıyı yeniden kurmayı amaçlamaktadır (Carp, 2012: 130).

Yavaşlık hareketi, küreselleşmeyi ve beraberinde getirdiği hızlı tüketim alışkanlıklarını yaşamın her alanında sorgulayan ve doğal sürecin dışında bireylerin içine düştüğü aşırı hız tutkusuna karşı mücadele veren bir akım olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket; seyahatten ekonomiye, yeme-içme alışkanlıklarından kent yaşamına, cinsellikten genel yaşam tarzına kadar her konuda yerelliği, doğallığı ve insan doğasıyla uyum içerisindeki yavaşlığı destekleme iddiasındadır (Güven, 2011: 113). Yavaş düşüncesi, genel olarak Yavaş Yemek ve Yavaş Şehir hareketleriyle ilişkilendirilmektedir. Yavaşlık, bölge ve kültür özelliklerinin

önemiyle farkındalığını vurgulamakta ve bir dizi düşünce ve değerlendirmeleri hesaba katmaktadır (Saward, 2011: 3). Bu düşüncelerden yola çıkılarak 1986 yılında Roma'nın simgesel meydanlarından biri olan İspanyol Merdivenleri'nin bulunduğu yerde McDonald's açılması, yavaşlık felsefesini hayata geçirmiş ve Yavaş Yemek hareketinin başlangıcını oluşturmuştur. Yavaş Yemek, yerel yemeklerin uluslararası fastfood zincirleri ve çok uluslu tarım şirketleri tarafından oluşturulan hızlı yaşam kültürü nedeniyle yok olmasına karşı çıkan bir harekettir (Özhancı vd, 2012: 164). Önderliğini Carlo Petrini'nin yaptığı Yavaş Yemek hareketi, uluslararası bir fastfood zincirini protesto ederek yemek yeme alışkanlıklarının tek tipleşmesi, hızlı tüketim ve endüstriyel tarımın gelişimi gibi öne çıkan olumsuzluklara tepki olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim 1989'da Yavaş Yemek Manifestosu imzalanarak, Yavaş Yemek (SlowFood) resmi olarak kurulmuştur (Şahin vd, 2014: 57). Yavaş Yemek, yavaş hareketinin en büyük resmi kurumudur. Yavaş Yemek, ulus ötesi fastfood endüstrisinin İtalya'da yer edindiği zamanda, toplum kökenli restoranların geleneksel yerel yiyecekler sunmasına bağlı olarak küçük olanın savunusunu İtalya'da harekete geçirmiştir. Yavaş Yemek, yiyeceklerin metalaşmasına karşı ekolojik ve hümanistik alternatifleri teşvik etmektedir (Carp, 2012: 131).

Yavaşlık hareketi, bireyin kimlik ve kültür kaybı yaşamaması adına küreselleşmenin yol açtığı olumsuzluklara karşı direnmeyi, yerel gelenek ve göreneklere saygı duymayı ve yaşatmayı vurgularken insanları aylaklığa sevk etmemektedir. Nitekim insana ve doğaya uygun bir şekilde çalışan insanlar, çalışmanın ötesinde yaşamın farkındalığına da sahip olmaktadır (Bilgi, 2013: 47).

Yaşam hızının artmasına ve değerlerin, kültürlerin ve mimarinin eritilmesi sürecine tepki olarak ortaya çıkan yavaş hareketi; ekonomi, sosyo-kültürel yaşam ve mimariye kadar uzanan homojenleşme ve hız anlayışının, küreselleşme süreçlerinin kaçınılmaz bir sonucu olmadığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Kentler ve bireyler, bir taraftan küreselleşme süreçlerinin sunduğu hizmetlerden yararlanırken diğer yandan kültürel değerlerini koruyarak kaliteli ve sağlıklı bir yaşamın mümkün olabileceğini yavaş hareketi yoluyla tüm dünyaya kanıtlayabilmektedir (Ekinci, 2014).

4.2. Yerel Bir Kent Kimliği Arayışı Olarak Yavaş Şehir Hareketi

Kent merkezlerinin büyüyen gidişatını içeren eğilimler ve örnekler, artan derecede tek tip şehirler üreten küreselleşme altında birleşmektedir (Radstorm, 2011: 90-91). Bu standartlaşmaya toplumsal tepkilerin doğması, yeni arayışları da beraberinde getirmiştir. 1999 yılında Orvieto, Bra ve Positano kentlerinin belediye başkanları, Greve in Chianti belediye başkanı Paolo Saturnini önderliğinde bir araya gelerek Yavaş Yemek hareketinin kentsel boyuta taşınması gerektiği savıyla Cittaslow yani Yavaş Şehir hareketini ortaya çıkarmıştır (Özhancı vd, 2012: 164). İtalyanca citta (şehir) ve İngilizce slow (yavaş) kelimelerinden oluşan Cittaslow "Yavaş Şehir" anlamında kullanılmaktadır. Yavaş Şehirler, "küreselleşmenin şehirlerin dokusunu, sakinliklerini ve yaşam tarzını standartlaştırmasını ve yerel özelliklerini ortadan kaldırmasını engellemek için SlowFood (Yavaş Yemek) hareketinden doğmuş bir şehirler birliğidir" (Keskin, 2012: 85). Yavaş Yemek hareketinin bir uzantısı olan Yavaş Şehirler, dünyadaki diğer yavaşlık faaliyetleriyle birlikte sadece hızlı şehirciliğin tekrarlanan aynılığına değil aynı zamanda onun rahatsız eden temposu ve ekolojik yıkıcılığına da direnmektedir (Audirac, 2009: 77).

Kentleri tek tipleştirilen, kendine özgü değerleri yok olmaya mahkum eden ve giyim ile yemek kültürünü aynılaştıran küresel eğilimlere karşı Yavaş Şehir hareketi, hızlı ve kontrolsüz bir şekilde yapılabilecek hata ve yanlışların önüne geçmeyi ve bunu yaparken de geçmiş ve gelecek arasında bağlantı kurmayı hedeflemektedir. Buradan hareketle Yavaş Şehir Birliği'nin logosu salyangoz olarak belirlenmiştir (Şahin vd, 2014: 58).

Yavaş Yemek ve Yavaş Şehir, benzer şekilde örgütlenmektedir. Her ikisinde de yerel parçaların kümelenmesi, ulusal bir şemsiye çatısı altında bölgesel ağlar oluşturmaktadır. Yavaş Yemekte olduğu gibi Yavaş Şehirlerin yaşayabilmesi ve başarıya ulaşması, paylaşılan ilkeleri destekleyen yerel varlıkları hareket geçirmesi için yerel üyelerin yaratıcı girişimlerine bağlıdır (Carp, 2012: 134). Yavaş Şehir olmak isteyen kentlerin 7 başlık altında 70 kriter üzerinden geçerli puanı alması gerekmektedir. Söz konusu 7 başlık, şu şekilde sıralanmaktadır (Korkmaz vd, 2014: 6):

- Çevre politikaları,
- Altyapı politikaları,
- Kentsel kaliteyi sağlamak için teknolojiler ve tesisler,
- Yerli üretimin korunması,
- Misafirperverlik,
- Farkındalık yaratma,
- Yavaş Yemek faaliyetleri ve projelerine destek vermek.

Yavaş Şehir üyeliği için başvuru yapan kentler, belirlenen kriterlerin en az yüzde ellisini sağladıktan ve Yavaş Şehirler Birliği tarafından değerlendirildikten sonra Yavaş Şehir olarak akredite olabilirler. Yavaş Şehirlerin 50 000'den az nüfusu sahip olup üyelik sonrası da kentlerin yavaşlık felsefesini geliştirerek devam ettirmeleri gerekmektedir (Korkmaz vd, 2014: 5).

Yavaş Şehir anlamına gelen Cittaslow, 1999 yılında önce çıkış noktası İtalya'ya dayanan küçük kentlerin uluslararası bir ağıdır. Şimdilerde ise Yavaş Şehirler, İtalya dışındaki ülkelerde de yaygınlaşmış ve dünyada 200'e yakın sayıya ulaşmışlardır. Bir Yavaş Şehir, ziyaretçilerinin ve vatandaşlarının yaşam kalitesini geliştirmeyi amaçlayan bir dizi hedef doğrultusunda çalışmayı benimser ve bu hedeflerden birisi, Avrupa'da ve dünyanın diğer ülkelerinde geleneksel restoranların yerine hızla geçen fastfood restoran zincirlerinde maddeselliğe ve nesneleştirilen felsefeye sahip hızlı yaşamın yayılmasını sınırlamaktır (Miele, 2008: 135).

Yavaş Şehir hareketinin kaynağı olan Yavaş Yemek (slowfood), küreselleşme süreciyle beraber artan yeme alışkanlıklarına ve gıda üretimine karşı başlatılan toplumsal bir hareket olarak ciddi ölçüde ilgi görmüştür. Yavaş Şehir hareketi, Yavaş Yemek hareketine benzer ilkelere dayanan niteliksel bir yerel kentsel gelişim için çalışmaktadır. Yavaş Şehir, sürdürülebilir hale gelerek ilerleme ve değişimi yakaladığı sürece geçmiş ve günümüzü bütünleştirir (Karabağ vd, 2012).

Yavaş Şehirler, nüfusu 50 000'den az olan yerler olarak belgelendirme sürecine tabi tutulmaktadır. Belgesini alan Yavaş Şehirler, eşsiz kentsel ve doğal alanları geliştiren ve sürdürülebilir kılan çevresel politikalara sahip olmalıdır. Altyapıda kaydedilen ilerlemelerin, kentin tarihsel ve kültürel karakterine uyum göstererek sağlanması gerekir. Yavaş Şehirler,

toprağın geleneksel kullanımını ve çevrenin bütünlüğünü devam ettirecek şekilde teknolojik inovasyonları kullanmalıdır. Yavaş Şehirler, yerel ölçekli işletmeleri, yerel ürünü ve organik yiyecekleri, zanaatı, sanat ve öteki ürünleri, özellikle tarihsel açıdan önemli olanları özendirilmektedir. Yavaş Şehirler, Yavaş Yemeğin hoşnutluğuna sahiptir. Yavaş Şehirler, ziyaretçilere karşı konukseverliği teşvik etmekte, üretici ve tüketici arasında doğrudan iletişimi güçlendirmekte, mevsimsel ve yerel geleneklerin kutlandığı toplu organizasyonlara destek vermekte ve gençlerin eğitimine özel bir önem atfetmektedir. Şehir yönetimi, çoğu zaman Yavaş Şehirleri turizme katkı sağlaması beklenen küresel görünümdeki bir yatırım pazarı ve bir marka olarak görmektedir. Belgeli bir Yavaş Şehir olmanın değeri, ekonomik ve stratejik avantajın ötesine geçmektedir (Carp, 2014).

Yavaş Şehir hareketi, çevresel konulardan altyapı meseleleri ve insanların bilinçliliğine kadar farklı alanlarla ilgilidir. Yavaş Şehirler Birliği'ne üye olan kentlerin çevre ve kentsel doku kalitesini teknoloji kullanarak iyileştirmek, özüne sadık kalarak eski binaları restore etmek, yerel üreticiler ve tüketiciler arasında iletişimi ve diyalogu teşvik etmek, çevreyi korumak, sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek, arkeolojik alanları korumak gibi konulara da önem vermesi gerekmektedir. Doğaya ve çevreye dost tekniklerle yiyecek üretimine destek sağlamak, aşağıdaki faaliyetlerle mümkündür (Grzelak-Kostulskavd, 2011):

- El yapımı ürünler için kalite sertifikası,
- Tehdit altındaki yöresel el sanatları ve esnafları koruma programlarının geliştirilmesi,
- Geleneksel meslek ve el işi çalışmalarının ve yerel kültürel etkinliklerin korunarak desteklenmesi,
- Belirgin yerel ürünlerin yıllık stoklarının derlenmesi.

Yavaş Şehir hareketini değerlendirirken tarihi binalar gibi kültürel miras, yürüyüş yolları, yöresel pazarlar ve gastronomiye dikkat çekilmektedir. Kentsel yaşam kalitesinin yükseltilmesinde insan ve mekan arasında bağlar kurulması da önemli bir yere sahiptir. Bu bağın kurulabilmesi için kentte oluşturulan mekanların, insanların ilişki kurabilecekleri, aidiyet hissedebilecekleri, kendileriyle özdeşleştirebilecekleri, iz bırakarak özleyecekleri özellikler taşıması gerekir (Ekinci, 2014).

Yavaş Şehirler, küreselleşen dünyada sürekli rekabetten yorgun düşmüş postmodern toplumların gerçek ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Yaşamak ve dinlenmek için ideal bir yer özelliği gösteren Yavaş Şehirler, küçük kasabaların turizm fonksiyonunu arttırmak ve eşsiz karakterlerini ortaya çıkaran çekiciliklerini arttırmak için tasarlanmıştır. Yavaş Şehir düşüncesi, iyi yaşam kavramı ile bağlantılı olup çok sayıda kalabalık şehrin bunaltıcı etkisinden uzaklaşmak isteyen insanların alternatif arayışlarının da bir cevabı olarak görülmektedir (Grzelak-Kostulskavd, 2011).

Yavaş Şehir hareketi, küreselleşmenin sık sık getirdiği tek düzelik karşısında kasabaların tanınmasına, aynı zamanda yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan bir mirasın korunup geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Yavaş Şehirler, sadece yerli kültürü korumakla kalmayıp insanların gelirlerini sınırlı düzeyde de olsa arttırarak yoksulluğu azaltmaktadır. Bu bağlamda Yavaş Şehirler, sürdürülebilir turizm açısından da önemli görülmektedir (Karabağ vd, 2012).

Yavaş Şehirler; ekonomik, fiziksel ve demografik büyüme anlayışı temelinde klasik anlamda şekillenen kentsel kalkınma modelinden ayrılmaktadır. Hatta tam tersine bölgenin nüfus artışının kontrol altına alınmasını, uluslararası ve büyük ölçekli sermayeye dayalı üretim-tüketim kalıplarının engellenmesini içermektedir. Dolayısıyla Yavaş Şehirler, niceliksel değerlerin yanı sıra niteliksel değerlerin geliştirildiği, yaşam kalitesinin yükseltildiği, çevresel kaynakların korunduğu ve tüm bunların süreklilik arz ettiği bir kentleşme modelidir. Yavaş Şehirler, kapitalist üretim ilişkileri çerçevesinde şekillenen sermaye odaklı bir yapıyı değil, yaşanılan bölgeyi ve bölgenin yerel özelliklerini ön plana çıkartan, insani ilişki ve değerleriyle çevresel dengeyi koruma temeline dayanan uzun vadeli bir yaklaşımı içermektedir (Ekinci, 2014). Yavaş Şehir düşüncesi, topyekun memnuniyet için sorumluluk olarak toplumsal ve ekolojik sağlığı (ecological health) desteklemek suretiyle sürdürülebilirliğin yoğun bir şekilde uygulanmasını gerektirir (Carp, 2014).

4.3. Yavaş Şehir Hareketi: Ülke Deneyimleri

İdeal bir kent yaşamı tasarlayan Yavaş Şehir hareketi, İtalya'yla sınırlı kalmayarak ortaya çıktığı günden beri dalga dalga yayılmış ve Temmuz 2015 tarihi itibarıyla Yavaş Şehir sayısı, 30 ülkede 199'a ulaşmıştır.

Tablo 2: Ülkeler İtibarıyla Yavaş Şehirler

ÜLKE	YAVAŞ ŞEHİR
ABD (2)	Sonoma, Sebastopol
ALMANYA (12)	BadSchussenried, Berching, Bischofsheim, Blieskastel, Deidesheim, Hersbruck, Lüdinghausen, Nördlingen, Penzlin, Überlingen, Waldkirch, Wirsberg
AVUSTRALYA (3)	Goolwa, Katoomba, Yea
AVUSTURYA (3)	Enns, Hartberg, Horn
BELÇİKA (6)	Chaufontaine, Enghien, Estinnes, Evere, Lens, Silly
BÜYÜK BRİTANYA (5)	Aylsham, BerwickuponTweed, Llangollen, Mold, Perth
ÇİN (3)	Shimenshan (Qufu City), Yanyang (Meizhoucity), Yaxi (GaochunCounty)
DANİMARKA (2)	Mariagerfjord, Svendborg
FİNLANDİYA (1)	Kristinestad
FRANSA (8)	Blanquefort, Créon, Labastided'Armagnac, Loix, Mirande, Saint AntoninNobleVal, Segonzac, Valmondois
GÜNEY AFRİKA (1)	Sedgefield
GÜNEY KORE (11)	CheongsongCounty (Pacheon-myeon), DamyangCounty (Changpyeong-myeon), HadongCounty (Akyang-myeon), Jecheon City (Susan-myeon&Bakdaljae), Jeonju City (JeonjuHanokVillage), Namyangju City (Joan-myeon), Sangju City (Hamchang-eup, Gonggeom-myeon, Ian-myeon), ShinanCounty (jeung-do island), WandoCounty (Cheongsando Island), YeongwolCounty (Kimsatgat-myeon), YesanCounty (Daeheung&Eungbong-myeon)
HOLLANDA (7)	Alpen-Chaam, Bellingwedde, Borger-Odoorn, Heerde, Midden-Delfland, Vaals, Vlagtwedde
İRLANDA (1)	Clonakilty
İSPANYA (6)	Begur, Bigastro, Lekeitio, Mungia, Pals, Rubielos de Mora
İSVEÇ (1)	Falköping
İSVİÇRE (1)	Mendrisio
İTALYA (77)	Abbiategrosso, Acqualagna, Acquapendente, Altomonte, Amalfi, Amelia, Anghiari, Asolo, Barga, Bazzano, BorgoValdiTaro, Bra, Brisighella, Bucine, Caiazzo, Capalbio, Casalbeltrame, CastelCampagnano, Castelnovo ne Monti, CastelnuovoBerardenga, Castel San Pietro Terme, CastiglioneOlona, Castiglione in Teverina, CerretoSannita, Chiavenna, Chiaverano, Cisternino, CittàdellaPieve, CittàSant'Angelo, Civitella in ValdiChiana, Cutigliano, Fontanellato, Francavilla

	al Mare, Galeata, Giuliano Teatino, Gravia in Puglia, Greve in Chianti, Grumes, Guardiagrele, Levanto, Marradi, Massa Marittima, Monte Castellodi Vibio, Montefalco, Morimondo, Novellara, Orsaradi Puglia, Orvieto, Pellegrino Parmense, Penne, Pianella, Pollica, Positano, Pratovecchio-Stia, Preci, Ribera, San Gemini, San Miniato, San Potito Sannitico, Sant' Agatadi Puglia, Santarcangelodi Romagna, San Vincenzo, Santa Sofia, Scandiano, Sperlonga, Suvereto, Teglio, Termoli, Tirano, Todi, Tolfa, Torgiano, Trani, Trevi, Turbigo, Vigarano Mainarda, Zibello
İZLANDA (1)	Djupavogshreppur
JAPONYA (1)	Kesenuma
KANADA (2)	Cowichan Bay, Naramata
KOLOMBİYA (1)	Pijao
KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ (1)	Yeniboğaziçi
MACARİSTAN (1)	Hódmezővásárhely
NORVEÇ (4)	Eidskog, Levanger, Sokndal, Ulvik
POLONYA (20)	Barzewo, Bartoszyce, Biskupiec, Bisztynek, Dobremłasto, Goldap, GórowoHaweckie, Kalety, Lidzbark Warminski, Lubawa, Murowana Goslina, Nidzica, Nowe Miasto Lubawskie, Nowy Dwór Gdański, Olsztynek, Pasym, Prudnik, Rejowiec Fabryczny, Reszel, Ryn
PORTEKİZ (6)	Lagos, Sao Bras de Alportel, Silves, Tavira, Viana Do Castelo, Vizela
TAYVAN (1)	Fonglin
TÜRKİYE (10)	Seferihisar, Akyaka, Gökçeada, Halfeti, Perşembe, Vize, Taraklı Yalvaç, Yenipazar, Şavşat
YENİ ZELANDA (1)	Matakana (Rodney District)

Kaynak: http://www.cittaslow.org/download/Documenti/Officiali/CITTASLOW_LIST_July_2015.pdf, Erişim Tarihi: 09.07.2015

Çıkış noktası İtalya olan Yavaş Şehir hareketi, dünyanın çeşitli bölgelerine de yansiyarak küresel bir nitelik kazanmıştır. Yavaş Şehirlerin dünyadaki dağılımına bakıldığında ilk 3'ü oluşturan ülkeler sırasıyla İtalya, Polonya ve Almanya olup Avrupa Birliği üyesi olduğu görülmektedir. Ardından gelen Güney Kore'nin 4. sırada ve Türkiye'nin 5. sırada olması dikkati çekerken diğer gelişmiş ülkelerdeki Yavaş Şehir sayısının oldukça az olduğu göze çarpmaktadır.

4.3.1. İtalya

Yavaş Yemek, yavaş hareketinin en bilinen örneğidir. 1986'da Roma'da hızlı yemek endüstrisine ve geleneksel ev tipi restoranların (osterias) önemini kaybetmesine karşı olarak başlamıştır. Yavaş Yemek üyeleri, keyifle muhabbet ederek acele etmeden yerel ölçekte üretilen el yapımı ürünleri ve geleneksel yiyecekleri desteklemektedir. Sosyal bir hareket olarak Yavaş Yemek üyeleri, keyifli deneyimi yerel bilgi birikimiyle ilişkili şekilde biyoçeşitlilik ve ekolojik sağlıkla bütünleştirmeye çalışmaktadır. Ayrıca yerel ekonomileri desteklemekte, kültürel yaşamı garantiye almakta, gıda ürününü politika ve bilimde kullanmaktadır. Cittaslow ya da Yavaş Şehirler, Yavaş Yemek hareketinden doğmuş ve yavaşın türevi bir çok kavram gündeme gelmiştir (Carp, 2014). 1999'da 4 İtalyan kentinin (Orvieto, Greve in Chianti, Bra ve Positano) belediye başkanları, Greve in Chianti belediye başkanı Paolo Saturnini öncülüğünde bir araya gelerek Yavaş Yemek hareketinin kentsel boyuta taşınması gerektiğini ileri sürmüş ve Yavaş Şehir Birliği'ni kurmuşlardır. Yavaş Şehirler Uluslararası Ağ'ında ilk sertifikalar, 2001 yılında 28 İtalyan kentine verilmiştir (Tayfun vd, 2014: 48). Yavaş Şehirlerin sayısı, Temmuz 2015 itibarıyla 77'si İtalya'da olmak üzere 30 ülkede 199 tanedir.

Yavaş Şehir hareketi, İtalya'da ilk toplantısını Orvieto kentinde gerçekleştirmiştir (Keskin, 2012: 95). Orvieto, İtalya'nın merkezinde Umbria bölgesinin güney kısmında yer alan küçük bir kenttir. Orvieto, uzun bir tarihe sahip olup aslen Etrüskler tarafından kurulmuştur. Velzna, bugünkü Orvieto, milattan önce 6. yüzyıldan Romalılar tarafından fethedildiği 3. yüzyıla kadar Etrüsk Konfederasyonu içinde büyük bir rol oynamıştır. Günümüzde ise bu kentte, milat öncesinde yaşayan farklı insanlara ait birçok izler ve kalıntılar bulunmaktadır.

Orvieto'nun en bilinen yavaş nesnelere, yerel yiyecekler ve şaraplarıdır. İtalya'nın bütününde aynı söylemler dile getirilse de Orvieto'da şarap yapımı, Etrüsklerin zamanına uzanmaktadır. Buna karşın kentin şarapları bir süredir ün yapmıştır ki bu ün, yaklaşık 1990'lı yılların sonuna dayanmaktadır. Ayrıca kentin doğal sızma zeytinyağı, tütsülenmiş eti, peynirleri, kurutulmamış taze makarnası, mantarları ve meşhur siyah trüf mantarları ziyaretçilerle buluşturulmaktadır (Miele, 2008: 142).

Bir diğer Yavaş Şehir olan Bra'da ise satılan ürünlerin tamamı organik tarım yöntemi kullanılarak ekolojik şartlar göz önüne alınarak üretilmiştir. Huzurlu bir kent olan Bra'da yaygın olarak görülen yerlerden birisi de peynir imalathaneleridir. Böylece hem yerli hayvancılığa destek sağlanmış olup hem de halka güvenilir taze peynirler sunulmaktadır. Ayrıca bu imalathaneler, kentin istihdamına da katkı sağlamaktadır (Şahinkaya, 2010: 4).

4.3.2. Polonya

Polonya; Yavaş Yemek ve Yavaş Şehir gibi birçok uluslararası girişim ve projenin bir parçası olarak yer almaktadır (Kordek, 2013: 22). 2004'te Polonya'nın kuzeydoğusunda yer alan Reszel kenti, Yavaş Şehir olma hakkına erişmiştir (Grzelak-Kostulskavd, 2011: 188). 2005'te ise Biskupiec, Bisztynekand Lidzbark Warminski, Yavaş Şehir hareketine katılmaya karar vermiştir (Kordek, 2013: 23). Polonya'da Ulusal Yavaş Şehir Ağı, 2005'te kurulmuştur. Bu ağ, Warmia ve Masuria bölgesel yönetimlerinin girişimidir. Böylece Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'nin bir parçası olmanın sorumluluğu da üstlenilmiş olmaktadır (Plebanczyk, 2015: 161). Bugün itibarıyla Polonya'da 20 Yavaş Şehir bulunmaktadır ve bu sayıyla Polonya, İtalya'dan sonra Yavaş Şehirlere sahip ülkeler sıralamasında ikinci sırada yer almaktadır

Polonya'daki ilk Yavaş Şehir olan Reszel; yeşil alanlar, parklar ve anıtlarla sarmalanmış bir kenttir. Genç yerleşiklerin çevresel farkındalığını arttırmayı hedefleyen eğitim programları, kente ilişkin projelerdir. Atıkların ayrıştırılması, geri dönüşümün teşviki ve bitkilerin yetiştirilmesine ek olarak eğitim; dengeli beslenme ve su ile hava gibi çevredeki temel unsurların değerinin bilinmesiyle ilişkilendirilerek hazırlanmaktadır (Kordek, 2013: 24).

4.3.3. Almanya

Almanya'daki Yavaş Şehir üyeleri, Alman Yavaş Şehirler ağını yönetmesi için kâr amacı gütmeyen bir grup organize etmiştir. Bu organizasyon, tüzüğü Alman koşullarına göre dönüştürmüş ve ulusal bağlamda uyum süreci göstermiştir. Yavaş Şehirlere ilişkin tüzük, Almanya'da yerel tarımsal üretimde genetiği değiştirilmiş bitki ve organizmaları yasaklamaktadır. Nitekim Almanya'daki Yavaş Şehirlerden biri olan Überlingen kentinde genetiği değiştirilmiş organizmalara karşı önleyici tedbirler alınmış ve politikalar yürütülmüştür (Knoxvd, 2013: 44, 46).

Yavaş Şehirlerden bir diğeri olan Deidesheim, üyelik sonrası siyasilerden otel ve restoranlara uzanan geniş bir yelpazede düşünceler üretilmesine katkı sunarak nicelikten çok niteliği geliştirmeye yönelik bir anlayışın yerleşmesini sağlamıştır. Örneğin "otobüs veya trenlerle gelen büyük turist grupları yerine "yüksek kaliteli bireysel turizm" konsepti geliştirilmiştir". Bir başka Yavaş Şehir Hersbruck'ta ise her yıl bölgenin farklı bir köyünde yerel ürün fuarı düzenlenmektedir. Bir diğeri Yavaş Şehir Waldkirch'de de kent meydanında haftada iki gün yerel ürün pazarı kurulmakta olup araç trafiğine kapalı olan bu alanda aidiyet hissi uyandırılarak sosyal sürdürülebilirlik sağlanmaktadır (Doğutürk, 2010: 31, 37-38). Almanya'daki Yavaş Şehirler; yerel ürün ve üretimin tanıtımı, gıda ve beslenme eğitimi ve alternatif enerji sistemlerine yönelik uygulamalar üzerine odaklanmaktadır (Öztürk, 2012: 60).

4.3.4. Güney Kore

Yavaş Şehir üyesi olarak belgelendirilen sayılı Asya ülkeleri arasında ilk sırada Güney Kore gelmektedir. Güney Kore'de Yavaş Şehir hareketi Hanyang Üniversitesi'nde profesör olan Dehyun Sohn tarafından gündeme getirilmiştir. Dehyun Sohn, Güney Kore'de Yavaş Şehir Ağı'nın koordinatörüdür ve yavaş felsefesine kişisel ilgisi bulunmakta olup yaptığı çalışmalar, turizm ve bölgesel kalkınmayla ilişkilidir (Knox vd, 2013: 184).

Ülkenin Cittaslow olarak belirlenen yerleri, yürüyüş yollarının açılmasının yanı sıra Güney Kore'de yeşil turizm açısından çok önemli bir aşama sayılmaktadır. Güney Kore'de Cittaslow kentleri, ülkenin yeşil turizmi benimseyen tatil noktalarının daha fazla kalkınması için katalizör hizmeti görmektedir. Güney Kore'nin Cittaslow olarak belirlenen şehirleri, yeşil turizmdeki kamuoyu farkındalığıyla destek bulmaktadır. Güney Kore'deki nüfusun sürdürülebilir turizm konusundaki farkındalığı, 2007'den itibaren önemli ölçüde artış göstermiştir. Güney Kore'deki Yavaş Şehirlerde buradan hareketle yerel ürünlerini ön plana çıkartma çabası içerisinde. Nitekim Damyang Bölgesi'ndeki Samjichon köyü, kendi geleneksel mayalanmış sosuyla tanınmaktadır. (http://www.siiimt.com/work/models/siiimt/Resource/774/tt_southkorea_2010.pdf, Erişim Tarihi: 13.06.2015).

Yavaşlığın felsefesi yoluyla küçük kentlerin kalkınmasına yönelik yaklaşım, Güney Kore'de gelecek vaat etmektedir. Çünkü ekonomik başarı ve modernleşme Güney Kore'de oldukça hızlı gerçekleşmiştir. Ağırlıklı olarak kırsal ve tarımsal toplumdaki modern, uluslararası bağlantıları olan ve küreselleşmiş topluma doğru yaşanan değişimden dolayı birçok yerel gelenek ve kültür, yok olma noktasına gelmiştir. Buna karşın tarihin, kültürün, geleneklerin, yöresel sanat ve el sanatlarının değeri giderek daha fazla bilinmeye başlanmıştır (Knox vd, 2013: 184-185).

4.3.5. Türkiye

28 Kasım 2009 tarihinden itibaren Türkiye'de Yavaş Şehir belgesine ilk önce İzmir'e bağlı Seferihisar ilçesi sahip olmuştur. İlerleyen yıllarda, Yavaş Şehir hareketinin Türkiye'de yaygınlaşması için 2010 yılında Akyaka (Muğla), Yenipazar (Aydın), Gökçeada (Çanakkale) ve Taraklı (Sakarya) kentleri, Yavaş Şehir olmak için çalışmalara başlamıştır. 24 Haziran 2011 tarihinde Polonya'da düzenlenen Yavaş Şehir Uluslararası Kongresi'nde ilan edilen kentlerle birlikte Türkiye'deki Yavaş Şehir sayısı beş olmuş ve Türkiye'de Yavaş Şehir

Ulusal Ağı kurulmuştur. Türkiye’de Yavaş Şehir sayısı Halfeti (Şanlıurfa), Perşembe (Ordu), Vize (Kırklareli) ve Yalvaç’ın (Isparta) da 2011 ile 2013 yılları arasında katılımıyla 9 olmuştur. (Coşar, 2014: 227). Artvin’in Şavşat İlçesi ise 21-23 Haziran 2015 tarihleri arasında Milano’da düzenlenen törenle Türkiye’nin onuncu Karadeniz Bölgesi’nin ise ikinci Yavaş Şehri olmuştur.

Türkiye’nin ilk yavaş şehri olan Seferihisar, Türkiye’de Cittaslow başkenti ilan edilerek Cittaslow Türkiye Koordinatörlüğü görevini üstlenmiştir. Yavaş Şehirler ağına katılmak isteyen diğer belediyeler, Seferihisar’ı referans göstererek bu uluslararası birliğe katılmışlardır (Bilgi, 2013: 51). Seferihisar’da yerli üretim ürünlerin satılabileceği ve kente önemli kazanımlar sağlayan pazarlar oluşturulmuştur. Sığacık mahallesindeki Sığacık Üretici Pazarı, yerel ürünlerin alıcıya sunulduğu ve el yapımı ürünlerin sergilendiği bir alan haline gelmiştir. Ayrıca Seferihisar bisiklet garajlarını oluşturmak yoluyla bisiklet kullanımını da önem vermektedir (Sungur, 2013: 644).

Türkiye’deki Yavaş Şehirlerden Akyaka, "sessizliği ve sakinliği, sırtını yasladığı yemyeşil ormanlarla kaplı dağları, akvaryum niteliğinde azmakları, bu azmaklardaki benzersiz su altı florası, duru mavi denizi, Orman Kampı, bol suyu, tarihi dokusu, kendine has mimari özellikteki ahşap evleri, doğal yaşamın bir parçası olan su samurları, yılan balıkları, Akdeniz fokları, flamingoları ve leylekleri ile tercih edilen bir yaşam cennetidir" (<http://cittaslowturkiye.org/1151-2/>, Erişim Tarihi: 17.06.2015)

Akyaka, Özel Çevre Koruma Bölgesi olması ve biyoçeşitliliğiyle, Taraklı karakteristik mimari yapısı ve restore edilen çok sayıda binasıyla, Yenipazar’ın Türkiye çapında ünlü pidesi başta olmak üzere yerel yemekleriyle, Gökçeada organik üretim yapılmasıyla" kendine özgü ve değerlerine sahip çıkan kentler olarak ifade edilebilir (Sungur, 2013: 645). Ayrıca Yavaş Şehirlerden Perşembe; 10 km’lik bisiklet yolu, kanalizasyon arıtma tesisi ve kuş gözlem yerlerinin yapılmasıyla öne çıkarken Vize’de ise Yavaş Şehir kapsamında bir kooperatif oluşturularak yöresel el sanatları ve yöresel yiyeceklerin pazarlanması sağlanmış ve kadınların el emeğini değerlendiren çalışmalar yapılmıştır (Yalçın vd, 2013: 39-40). Bir diğer Yavaş Şehir olan Halfeti’nin de eski bir tarihe sahip olduğu bilinmekle birlikte Romalılar öncesine ait bilgiler yetersiz kalmaktadır. Ancak yakınındaki yerleşim yerleri ile aynı tarihe sahip olduğu sanılmaktadır. Buna göre, MÖ.2000’lerde Hititlerin ve Asurluların hakimiyetine giren yöre, MÖ.612’de Babillerin sınırları içerisinde kalmıştır. Daha sonra Medler ve Persler yöreye egemen olmuş, Büyük İskender’in MÖ.332’de Anadolu’daki Pers hakimiyetine son vermesinden sonra Urfa yöresi ile birlikte Birecik de Makedonya Krallığının egemenliği altına girmiştir. Büyük İskender’in ölümünden sonra Seleukoslar yöreye hakim olmuş, bunu Osrhoene Krallığı izlemiştir. Halfeti’de yöresel yemek olarak da Şabut Balığı, ön plana çıkmaktadır. Sadece Fırat ve Dicle nehrinde yetişen tatlı su balığı olan Şabut Balığı, İsraililer tarafından kutsal kabul edilmektedir. Yalvaç ise "tarih öncesi çağlardan bu yana binbir çeşit medeniyete ev sahipliği yapmış, ziyaretçilerine adeta bir günde 5000 yılı birden yaşatan bir kültür noktasıdır". Yalvaç’ta "sadece süt ve ürünlerinin satışa sunulduğu “yoğurt pazarı” adında bir pazar da bulunmaktadır". (<http://cittaslowturkiye.org/1151-2/>, Erişim Tarihi: 17.06.2015).

4.3.6. İspanya

Servon ve Pink'in çalışmasında (2015), küçük şehirlerdeki küreselleştirici güçler ve yerel tarih arasında gidip gelen, artan bir dikkat gerektiren gerilime yanıt verilmeye çalışılmıştır. Buna göre İspanya'daki kentlerin Cittaslow deneyimleri; küreselleşmenin daima homojenleştirilmiş, iyi ve kötünün savaşında yerel ve küreselin birbirlerini karşılıklı aşındırdığı bir dünyaya yol açmadığı tezini desteklemektedir. Oysaki bazı yazarlar, Cittaslow kentlerini küreselleşme için bir direnç noktası ve çağdaş küresel yaşamın ideolojilerindeki ve uygulamalarındaki değerlerin etkin ve önemli bir sorgusu olarak yorumlamaktadır. Servon ve Pink'in (2015) iddiası ise Cittaslow kentlerinin etkin bir şekilde küresel ve yerelin birbirine nüfuz etmesinden istifade ettiği yönündedir.

4.3.7. Avustralya

Avustralya'da Yavaş Şehir öncüleri, küresel hareketin çerçevesini belirli bir ölçüde yerel hikayelerin eşsizliğini barındırmak suretiyle teknolojiye olanak tanıyarak içselleştirmektedir (Pink vd, 2014: 696). Avustralya'nın bir zamanlar gelişen bir nehir limanı şehri Goolwa'nın, Yavaş Şehir olduktan sonra turist akınına uğradığı, tarihi binalardaki sanat galerilerinin, kafelerin ve küçük pansiyonların ziyaretçilere hizmet verdiği görülmektedir (Sırım, 2012: 129).

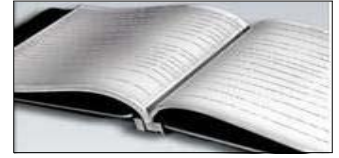
4.3.8. ABD

California'da bulunan Sonoma Vadisi, 2009 yılında ABD'deki ilk Yavaş Şehir olma özelliğine sahiptir. Yavaş Şehir olduğu ilk yılda Sonoma Vadisi, hem çevresel ilginin görünürlüğünü arttırmak hem de çevresel ve ekonomik desteğin bütünleştirilmesi meselesi üzerine yerel ve küresel ölçekte rol oynayarak çeşitli yerleşiklerin olanaklarını arttırmak için zevk ve sorumluluğun birleşimini kullanmaktadır (Carp, 2012: 130). Dünya'nın başka yerlerindeki Yavaş Şehirlerde faaliyetler, genelde belediye başkanının makamında belediye yönetiminin resmi sorumluluğunda belirlenir. Buna karşın Sonoma Vadisi'nde program, kamu-özel ortaklığı gibi şekillenmektedir. Nitekim Yavaş Şehir olan Sonoma Vadisi, Birleşik Devletler Milli Gelir Yasası'nda kâr amacı gütmeyen örgüt olarak kurulmuştur. Yavaş Şehir Sonoma Vadisi'nin ilk yıl deneyimi, yavaş ilkelerinin nasıl uygulanması gerektiğini, insanlarla karşılıklı şekilde bağlantılı çalışarak ve toplumun yaşam kalitesindeki memnuniyet için sosyal ve ekolojik refahı halkla ilişkilendirerek göstermiştir (Carp, 2012: 137).

California'daki Sonoma Vadisi, yöredeki polen taşıyıcıların (tozlaştırıcıların) azalışıyla ilgilenecek çok sayıda insanı, okulu ve kurumu bir araya getirmiştir. Söz konusu vadide yaşayanlar, yaşam kalitesinin çevre sağlığına bağlı olduğunu bilmekte, yerel ekolojide arıların önemli olduğunu bilincindedir. Böylece Sonoma Vadisi halkı, sadece arı yetiştiriciliğini değil aynı zamanda polen yayan bitkileri ve bundan dolayı biyoçeşitliliği de desteklemektedir (Carp, 2014).

4.3.9. İrlanda

Ülkenin tek yavaş şehri Clonakilty, İrlanda'nın güney sahilinde Cork şehrinin 30 mil güneyinde yer almaktadır (Broadway, 2015: 216). Clonakilty, yemeklerin tüketilebileceği mekânlarda bir farklılık sunmaktadır. Mayıs 2014'te Clonakilty'de 12 bar, 5 etnik restoran (2 Çin, 1 Tayland, 1 İtalyan ve 1 Hindistan/Pakistan), 2 balık ve patates dükkânı ve düzinelerce

başka restoran ve kafeler bulunmaktadır (Broadway, 2015: 227). Clonakilty'nin Yavaş Şehir destekçileri, yerel gıdaları kullanan daha fazla restoranı bir araya getirmek yoluyla onları teşvik etmekte zorluk çekmektedir. Bu durum, toplumun kimliğini sürdürülebilir kılmak ve bölge halkının ekonomik kalkınmasına katkıda bulunma noktasında önemli bir husustur (Broadway, 2015: 233).

Yavaş Şehirlerin, çiftçilerin üretimi için onlara pazar sağlayarak yerel çiftçileri teşvik ettiği ve desteklediği varsayılmaktadır. Clonakilty çiftçilerinin pazarı ve restoranları, bu amacın yerine getirilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, restoran menülerinde yer alan ana malzemelerin kökeni hakkındaki ifadeler, önem taşımaktadır (Broadway, 2015: 231).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Sanayi Devrimi ile öne çıkan kent anlayışının ortaya çıkardığı mekansal eşitsizlikler, küreselleşmenin ivme kazandığı 1980'ler sonrasına kadar olan süreçte değişik evrelerden geçmiş ve derinleşerek varlığını sürdürmüştür. Hiç kuşkusuz bu sorunun temelinde yatan gelişme, kentsel büyümenin kontrol edilemez boyutlara ulaşmış olması ve taşıma kapasitesi ile optimum kent büyüklüğünün tehlike saçan bir meseleye dönüşmesidir. Nitekim 1986'da İtalya'da küreselleşmenin dayatmacı gücüne ve sınır tanımayan anlayışına karşı bir tepki hareketi olarak yavaşlık felsefesinden türeyen Yavaş Yemek hareketi, insanları tektipleştirerek yöresel tat ve lezzetleri değersiz kılan standart bir zevk anlayışına karşı çıkmıştır. Roma'da uluslararası fastfood zincirlerinin protesto edilmesiyle başlayan hareket, yavaşlığın zamanla yaşamın birçok alanına etki etmesiyle kitlesel bir akım niteliği kazanmıştır. Buradan hareketle Yavaş Şehir hareketi, 1999'da yine İtalya'da ortaya çıkmış ve dünyanın birçok ülkesine yayılmıştır. Sürdürülebilir kentlerin varlığına tehdit oluşturan kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak Yavaş Şehirler, çözüme yönelik bir arayışın ürünü olarak ön plana çıkmıştır. Yerelin ihtiyaçlarını karşılamaya öncelik vermekle beraber kendine özgü özellikleriyle ulusal ve küresel bir çekim gücü oluşturan Yavaş Şehirler, kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı kalıcı çözümler de içermektedir.

Kontrolsüz kentsel büyüme karşıtı bir hareket olarak öne çıkan Yavaş Şehirler, sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Yavaş Şehirlerin bu süreçteki rollerinin artırılmasına ilişkin öneriler, şu şekilde sıralanabilir:

- Yavaş Şehirlere yönelik farkındalık ve bilinirliğin artırılmasıyla birlikte Yavaş Şehirlerin yerli ve yabancı ziyaretçilerin ilgi odağı haline getirilmesi,
- Yerel ürünler ile yöresel el sanatlarının satıldığı pazarların kurulması ve unutulmaya yüz tutmuş bazı yöresel el sanatlarının koruma altına alınması,
- Yavaş Şehirlerin geliştirilmesinde yerel yönetimlerin etkin bir rol üstlenmesi,
- Yavaş Şehirlerin kırsal turizme katkı sağlayarak eko-turizm ve organik tarım uygulamalarını destekler hale getirilmesi ve yeni istihdam alanlarının yaratılması,
- Yavaş Şehirlerde, yöresel mutfakların ön plana çıkartılarak sağlıklı yiyeceklerin pazarlanmasının teşvik edilmesi ve böylece ekonomik, ekolojik ve sağlık konularında insanı ve kenti öne çıkaran bir turizm anlayışının benimsenmesi,
- Yerel ürün fuarlarının belirli aralıklarla düzenlenmesi ve böylece ürün tanıtımı yoluyla pazarlamanın kolaylaştırılması,
- Eğitim, sağlık ve teknolojiye ilişkin beşeri sermaye yatırımlarına önem verilmesi,

- Yavaş Şehirlerde yenilenebilir enerji sistemlerinin uygulanması ve böylece çevre dostu teknolojilerin yaygınlaştırılması,
- Yavaş Şehirlerin yaşam kalitesinin yükseltilmesi yoluyla kenthalkının refah düzeylerinin artırılması.

Sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi sürecinde Yavaş Şehirlerin rollerinin artırılmasına ilişkin bu öneriler, yaşam kalitesini artırarak kontrolsüz kentsel büyümeye karşı çözüm olanakları getirmekte ve böylece Yavaş Şehirler; ekonomik, ekolojik ve sağlık gibi alanlarda hem kendi halkına hem de ziyaretçilere insanca yaşayabilecekleri yeni yaşam alanları sunmaktadır.

KAYNAKÇA

- Audirac, I. (2009), "Urban Shrinkage Amid Fast Metropolitan Growth: Two Faces of Contemporary Urbanism", in: K. Pallagst, J. Aber, I. Audirac, E. Cunningham-Sabot, S. Fol, C. Martinez-Fernandez, S. Moraes, H. Mulligan, J. Vargas-Hernandez, T. Weichmann, T. Wuand J. Rich (eds), *The Future of Shrinking Cities: Problems, Patterns and Strategies of Urban Transformation in a Global Context*, Berkeley, CA: University of California at Berkeley, ss.69–80.
- Aydoğan, F. (2009). "Tüketim Kültürünün Gölgesinde Kentler", *Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 27 (2), ss.203-215.
- Aykan, E. (2010). "Sürdürülebilir Kalkınma Bakış Açısı ile Kalkınma Ajansları ve Ekolojik Modernizasyon Uygulamalarında Kalkınma Ajanslarının Rolü", Editörler: Birol Akgül ve Nisfet Uzay, *Türkiye'de Bölgesel Kalkınmanın Yeni Örgütleri: Kalkınma Ajansları*, Bursa: Ekin Yayınevi, ss.553-590.
- Bilgi, M. G. (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerinde Permakültürel Koruma, Planlama, Yönetim ve Eğitim Pratikleri", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), ss.45-59.
- Broadway, M. (2015). "Implementing the Slow Life in Southwest Ireland: A Case Study of Clonakilty and Local Food", *Geographical Review*, 105 (2), ss.216–234.
- Bronstein, Z. (2009). "Industry and the Smart City", *Dissent (Summer)*, ss.27-34.
- Carp, J. (2012). "The Town's Buzz: Collaborative Opportunities for Environmental Professionals in the Slow City Movement" *Environmental Practice*, 14, (2), ss.130-142.
- Carp, J. (2014). "The Importance of "Slow" for Liveable Cities", *Fondazione Giangiacomo Feltrinelli*, http://xdams.fondazionefeltrinelli.it/dm_0/FF/feltrinelli/Pubblicazioni/allegati//Carp/files/assets/common//downloads/publication.pdf, Erişim Tarihi: 06.06.2015
- Coşar, Y. (2014). "Yavaş Şehir Olgusunun Kentsel Yaşam Kalitesi Üzerindeki Algılanan Etkisi", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25 (2), ss.226 - 240.
- Dinler, Z. (2012). *Bölgesel İktisat*, 9. Baskı, Bursa: Ekin Yayınevi

- Doğaner Gönel, F. (2010). *Kalkınma Ekonomisi*, 1.basım, Ankara: Efil Yayınevi
- Doğutürk, G. (2010). *Mimari ve Yaşam Kalitesi Bağlamında Yavaş Şehir Hareketi ve Seferihisar Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul
- Downs, A. (2005). "Smart Growth - Why We Discuss It More than We Do It", *Journal of the American Planning Association*, 71,(4), ss.367-380.
- Dünya Bankası, <http://wdi.worldbank.org/table/3.12#>, Erişim Tarihi:01.07.2015
- Ekinci, M. B. (2014). "The Cittaslow Philosophy in the Context of Sustainable Tourism Development; The Case of Turkey", *Tourism Management*,(41), ss.178-189.
- Ertit, V. (2014). "Sekülerleşmenin Hızlandırıcısı Olarak Kentleşme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (41), ss.247-254.
- Geniş, Ş. (2007). "Küreselleşme, Toplumsal Eşitsizlik ve Mekânsal Ayrışma", *Sivil Toplum Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 5 (17-18), ss.69-84.
- Göksal, G. (2003). *İngiliz Sanayi Devrimi - Öncesi, Sonrası ve Etkileri*, İstanbul: Kora Yayıncılık
- Grzelak-Kostulska, E., Hołowiecka, B. & Kwiatkowski, G. (2011). "Cittaslow International Network: An Example of a Globalization Idea?", *In The Scale of Globalization. Think Globally, Act Locally, Change Individually in the 21st Century*, ss.186-192. Ostrava: University of Ostrava, http://conference.osu.eu/globalization/publ2011/186-192_Grzelak-Kostulska-Holowiecka-Kwiatkowski.pdf, Erişim Tarihi: 04.05.2015
- Güven, E. (2011). "Yavaş Güzeldir: “Yavaş Yemek”ten “Yavaş Medya”ya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi", *Selçuk İletişim*, 7 (1), ss.113-121.
- Grigorovschi, M. & Gheorghita, C. C. (2015). "Small Landscape Designs, a Premise for Urban Sustainability", *Urbanism. Architecture. Constructions*, 6 (1), ss.91-94.
- Hiller, B.T., Melotte, B. J. & Miller, S. M. (2013). "Uncontrolled Sprawl or Managed Growth? An Australian Case Study", *Leadership and Management in Engineering*, 13 (3), ss.144-170.
- Hu, R. (2015). "Sustainable Development Strategy for the Global City: A Case Study of Sydney", *Sustainability*, (7), ss.4549-4563.
- Hunt, E.K. (2005), *İktisadi Düşünce Tarihi*, Ankara: Dost Kitabevi
- Karabağ, Ö., Yücel, F. & İnal, M. E. (2012). "Cittaslow Movement: An Opportunity for Branding Small Towns and Economic Development in Turkey", *International Journal Economic Research*, 3 (3), ss.64-75.
- Kaypak, Ş. (2013). "Modernizmden Postmodernizme Değişen Kentleşme", *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, 2 (4), ss.80-95.

- Keskin, E. B. (2012). "Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)", *PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 8 (1), ss.81-99.
- Knox, P. L. (2005). "Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World," *Journal of Urban Design*, 10 (1), ss.3-13.
- Knox, P. L. & Mayer, H. (2013). *Small Town Sustainability: Economic, Social, and Environmental Innovation*, Second Revised and Enlarged Edition. Basel: Birkhäuser
- Kordek, S. M. (2013). *Gastronomy Has No Borders - Global Trends in Food Tourism and its Opportunities in Poland*, Thesis, Centria University of Applied Sciences, Degree Programme in Tourism
- Korkmaz, H., Mercan, O. & Atay, L. (2014). "The Role of Cittaslow in Destination Branding: The Case of Seferihisar", *Current Issues of Tourism Research*, (1), ss.5-10.
- Miele, M. (2008). "Cittaslow: Producing Slowness Against the Fast Life", *Space and Polity*, 12 (1), ss.135–156.
- Özdemir, A. R. & Taşçı, H. M. (2008). "Kentleşme ve Kentsel İstihdam, Ekonomik Büyüme İçin Önemli Bir Potansiyel midir?", *Maliye Dergisi*, (155), ss.55-71.
- Özhancı, E., Ardahanlıoğlu, Z. B. & Yılmaz, H. (2012). "Sakin Şehir Üyelik Süreci Analizi", *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43, (2), ss.163-173.
- Öztürk, S. (2012). *Small Towns Reshaping Their Urban Planning Policies Joining in the Cittaslow International Network: The Case of Seferihisar in Turkey*, Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara
- Pink, S. & Lewis, T. (2014). "Making Resilience: Everyday Affect and Global Affiliation in Australian Slow Cities", *Cultural Geographies*, 21 (4), ss.695-710.
- Plebanczyk, K. (2015). "Provincial Poland: Sustainable Development and Culture in Small and Medium-Sized Towns", Edited by: Svetlana Hristova, Milena Dragicevic Sestic and Nancy Duxbury, *Culture and Sustainability in European Cities - Imagining Europolis*, New York: Routledge, ss.154-165.
- Radstorm, S. (2011). "A Place Sustaining Framework for Local Urban Identity: An Introduction and History of Cittaslow", *IJPP Italian Journal of Planning Practice*, 1 (1), ss.90-113.
- Resnik, D. B. (2010). "Urban Sprawl, Smart Growth, and Deliberative Democracy", *Public Health*, 100 (10), ss.1852-1856. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2936977/>, Erişim Tarihi: 03.03.2015
- Sassen, S. (1991). *The Global City: New York, London, Tokyo*, Princeton: Princeton University Press.
- Sassen, S. (2006). *Cities in a World Economy*, 3. Baskı, California: SAGE Publications

- Saward, M. (2011). "Slow Theory: Taking Time Over Transnational Democratic Representation", *Ethics & Global Politics*, 4, (1), ss.1-18.
- Servon, L. J. & Pink, S. (2015). "Cittaslow: Going Glocal in Spain", *Journal of Urban Affairs*, ss.1-14.
- Sungur, Z. (2013). "Türkiye'nin Sakin Şehirlerindeki Kadın Girişimciliğine Sosyolojik Bir Bakış", *International Conference on Eurasian Economies*, St. Petersburg- Rusya, ss.641-648.
- Şahin, İ. & Kutlu, S. Z. (2014). "Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme", *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2 (1), ss.55-63.
- Şahinkaya, S. (2010). "Bir Yerel Kalkınma Modeli: Cittaslow ve Seferihisar Üzerine Değerlendirmeler", http://www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf Erişim Tarihi: 04.03.2015
- Tayfun, A. & Acuner, E. (2014). "Cittaslow: Çamlıhemşin İçin Bir Model Önerisi", *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2 (1), ss.46-54.
- Van Rensburg, J. D. J. & Campbell, M. M. (2012). "The Management of Urban Sprawl by Applying an Urban Edge Strategy", *Urban Forum*, 23 (1), ss.61-72.
- Yalçın, A. & Yalçın, S. (2013). "Sürdürülebilir Yerel Kalkınma İçin Cittaslow Hareketi Bir Model Olabilir Mi?", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5 (1), ss.32-41.

İnternet Kaynakları

- http://www.cittaslow.org/download/DocumentiUfficiali/CITTASLOW_LIST_July_2015.pdf, Erişim Tarihi: 09.07.2015
- http://www.siimt.com/work/models/siimt/Resource/774/tt_southkorea_2010.pdf, Erişim Tarihi: 13.06.2015
- <http://cittaslowturkiye.org/1151-2/>, Erişim Tarihi: 17.06.2015